

helena novak

VÁCLAV NEUMANN

(1920.-1995.)

Kada se izgovori sintagma „češka glazba“, u glavi prosječnog ljubitelja glazbe počinju odjekivati imena: Antonína Dvořáka, Bedřicha Smetane i Leoša Janáčka, Češke filharmonije, Kvarteta Smetana, Zuzane Růžičkove, Ivana Moraveca, Magdalene Kožene, Václava Talicha, Rafaela Kubelíka i Václava Neumana. Neumann svakako pripada najvećim imenima češke izvedbene prakse XX. stoljeća uopće. Prva asocijacija koju budi njegovo ime jest: nasljednik ne manje poznatog Rafaela Kubelíka na poziciji šefa-dirigenta Češke filharmonije. Vjerojatno je nešto manje poznato da je Neumann prije svoje dirigentske karijere bio izvrstan violinist i violist, štoviše, bio je violist u Češkoj filharmoniji tijekom Kubelíkova ravnanja. Druga asocijacija vezana uz Neumanna jest još jedna od oznaka za češku glazbu - jedan od najuglednijih čeških komornih ansambala, gudački Kvartet Smetana, čiji je Neumann 1940-ih godina bio jedan od osnivača i članova.

Neumannov dirigentski staž započeo je 1948. godine, kada je netko na dirigentskom pultu na brzinu trebao zamijeniti Rafaela Kubelíka koji je napustio tadašnju Čehoslovačku. Neumann je uskočio, ali se nije dugo

zadržao (prema nekima, zbog neiskustva u zahtjevnom dirigentskom upravljanju već tada zahtjevnim europskim orkestrom, prema drugima, iz političkih razloga). 1950-ih godina bio je dirigent simfonijskih orkestara u Brnu i Karlovyim Varyima, da bi 1956. godine prešao u berlinsku Komische Oper. Ovdje počinje Neumannovo zlatno dirigentsko doba koje rezultira velikim angažmanima: 1964. godine postaje šefom-dirigentom lajpcickog Gewandhausorchestra, a 1968. godine Češke filharmonije kada na poziciji umjetničkog direktora zamjenjuje Karela Ančerla. Na toj poziciji ostaje sve do Baršunaste revolucije, te u jednom kratkom navratu početkom 1990-ih godina. Između su bile još neke epizode, poput upravljanja orkestrom štutgartske opere 1970-ih godina ili dirigiranja različitim češkim komornim ansamblima; ipak, bez obzira na uspješno Neumannovo kretanje svijetom opere i drugim glazbenim žanrovima, Neumann je prvenstveno veliki dirigent Češke filharmonije, vrsni poznavatelj simfonijskih opusa i češke glazbe.

Tijekom svog dirigentskog staža u Češkoj filharmoniji, Neumann je snimio velik broj ploča za tadašnju državnu diskografsku kuću Supraphon, koja i danas svojim iznimno visoko postavljenim standardima ostaje diskografskim uzorom. Primjerice, tadašnji socijalistički Supraphon je čak i u području rane glazbe objavljivao uzorne snimke koje su bile poprilično u skladu sa suvremenim uzusima povijesno obaviještenih izvedbi. U burnom tranzicijsko-privatizacijskom kaosu iz Supraphonove su arhive nestale

brojne Neumannove snimke, ali preživjele su one najvažnije - kompletni ciklusi Dvořakovih, Mahlerovih i Martinůvih simfonija. Neumannove snimke velikih simfonijskih opusa XIX. stoljeća predstavljaju osobitost češke dirigentske škole koja seže do V. Talicha, ali i Mahlera, koji je sa Češkom filharmonijom prouzveo svoju „Sedmu simfoniju”. Stoga je Neumannova uska specijalizacija za Mahlerove simfonije prirodan nastavak jedne duge tradicije, za koju je zaslužna i vrhunska kakvoća puhača Češke filharmonije kao važnim kvalitativnim obilježjem ovog uglednog istočnoeuropskog orkestra. Mahlerove simfonije u izvedbi Češke filharmonije pod palicom Vaclava Neumanna doista su uzorne: čistih i jasnih linija, pomalo suzdržane, pročišćene od patosa i sentimentalizama koje možemo čuti u brojnim drugim (primjerice Karajanovim) izvedbama, ali s egzaktno postavljenim dramaturškim trenutcima koji naznačuju dirigenta s iskustvom rada na opernom repertoaru. Sâm je Neumann Beethovena označio prijelomnom ispitnom točkom za svakog dirigenta, ali osobno je najpoznatiji po istančanim izvedbama Dvořakovih i Smetaninih opusa. Ako se neki dirigent XX. stoljeća u sinergiji sa svojim orkestrom može pozvati na nastavak neprekinute tradicije koja seže do samih skladatelja (Dvořák je vlastite opuse izvodio sa Filharmonijom), bili bi to Vaclav Neumann i Češka filharmonija.

„Češko“ je svojstveno Neumannu, stoga je promicanje nacionalne glazbe tijekom cijele karijere ostala velikom Neumannovom

preokupacijom. Komunizam iza željezne zavjese pridonio je među ostalim i bavljenjem nacionalnim temama. Premda je Neumann imao iskustva sa zapadnoeuropskim, posebice njemačkim orkestrima, te je nastupao sa Češkom filharmonijom izvan granica Čehoslovačke - ne možemo reći da je bio svjetski putnik u onoj mjeri u kojoj su to bili njegovi zapadni kolege.

Gledajući Neumannovu diskografiju, upadljiv je pretežiti omjer snimki češke glazbe u odnosu na svu drugu: brojke uvjerljivo idu u prilog češkoj glazbi. Neumann je sa Češkom filharmonijom, ali i s različitim uglednim češkim izvođačkim sastavima poput Praškog komornog orkestra ili Praških virtuozna, koncertno izveo i snimio gotovo sve velike opuse češke glazbe od XVIII. stoljeća, paralelno se baveći afirmiranjem manje poznatih i suvremenih čeških skladatelja. Glazboljupcima je ponajviše poznat je po sjajnim izvedbama Janáčkovih opera te Smetaninih, Dvořakovih, Sukovih i Vaňhalovih orkestralnih djela. Neumannovi nasljednici nastavili su graditi na naslijeđenu tradiciju. Dugogodišnje ravnanje istim orkestrom rezultiralo je time što je Češka filharmonija upravo pod njegovim ravnanjem izgradila svoj prepoznatljiv zvuk vrhunske preciznosti i stroge discipliniranosti svake instrumentalne grupe, u kojem neće biti eksperimentiranja (a još manje neugodnih iznenađenja). Kod Neumanna i Češke filharmonije znamo na čemu smo: na terenu pouzdanog i znalački istreniranog zvuka. Kako kaže jedna češka poslovice, „*Dobro pivo može se prepoznati nakon samo jednog gutljaja, ali bolje se je u to uvjeriti sa sigurnošću*“.

IZBOR IZ DISKOGRAFIJE:

A. Dvořák: Simfonija br. 9 u e-molu

V. Neumann, Češka filharmonija Denon CO-78828

A. Dvořák: Koncert za violončelo i orkestar

J. Webber, Češka filharmonija, V. Neumann Phillips LC 00305

A. Dvořák, L. Janáček: Djela za glasovir i orkestar

V. Neumann, Češka filharmonija BMG Classics RD60781

L. Janáček: Doživljaji lukave lije

H. Böhmová, Praški NKO, V. Neumann Artia Records ALPO-88 B/L

G. Mahler: Simfonija br. 6

V. Neumann, Češka filharmonija Supraphon LC 0358

G. Mahler: Simfonija br. 7

V. Neumann, Gewandhausorchester Leipzig Berlin Classics LC 06203

B. Smetana: Má Vlast

V. Neumann, Gewandhausorchester Leipzig Berlin Classics 0300067BC

J. Suk: Simfonija Asrael, op. 27

J. Suk, Češka filharmonija, V. Neumann Supraphon B00000JH1A

J. V. Voříšek: Simfonija u D-duru, Misa u h-molu

L. Mátl, Virtuosi di Praga, V. Neumann Cantus Classics LC 03982

